

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет ветеринарної медицини та тваринництва
Кафедра біоресурсів, тваринництва та аквакультури

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

АНДРІЙЧУК ВАЛЕНТИН РОМАНОВИЧ

УДК 636.4.08:631.11(477.43)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА СВИНИНИ
В УМОВАХ ФГ «СВИРИДЮК» ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ**

204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело _____ Валентин АНДРІЙЧУК

Керівник роботи:
Тетяна ВЕРБЕЛЬЧУК,
кандидат с.-г. наук, доцент

Житомир – 2026

Висновок кафедри біоресурсів, тваринництва та аквакультури

за результатами попереднього захисту: _____

Протокол засідання кафедри біоресурсів, тваринництва та аквакультури
№ __ від «__» _____ 2026 р.

Завідувач кафедри біоресурсів,
тваринництва та аквакультури
«__» _____ 2026 р.

Діна ЛІСОГУРСЬКА

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти **Валентин АНДРІЙЧУК** захистив кваліфікаційну
роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

(підпис)

Тетяна ПОПАДЮК

АНОТАЦІЯ

Андрийчук В. Р. Особливості технології виробництва свинини в умовах ФГ «Свиридюк» Хмельницької області. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 204 – Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва. – Поліський національний університет, Житомир, 2026.

У кваліфікаційній роботі досліджено особливості технології виробництва свинини в умовах ФГ «Свиридюк» Хмельницької області. Проаналізовано сучасний стан галузі свинарства, систему утримання та годівлі свиней, структуру стада і технологічні особливості вирощування молодняку.

У роботі проведено оцінку показників продуктивності молодняку свиней, зокрема середньодобових приростів, витрат кормів та збереженості поголів'я. Також визначено економічну ефективність виробництва свинини, структуру виробничих витрат, рівень прибутку та рентабельності господарства.

Встановлено, що застосована у господарстві технологія виробництва свинини забезпечує достатньо високі показники продуктивності молодняку свиней та ефективно використання кормів.

Ключові слова: свинарство, технологія виробництва свинини, молодняк свиней, годівля, відгодівля, продуктивність, економічна ефективність.

ANNOTATION

Andriichuk V. R. Features of pork production technology at the Svyrydyuk Farm in the Khmelnytskyi region. – Qualifying scientific research as a manuscript.

Qualification work for the bachelor's degree in specialty 204 – Technology of production and processing of livestock products. – Polissia National University, 2026.

The qualification thesis is devoted to the study of the peculiarities of pork production technology under the conditions of the “Svyrydyuk” farm in Khmelnytskyi region. The current state of pig breeding, housing and feeding systems, herd structure, and technological features of raising young pigs were analyzed.

The study evaluated productivity indicators of young pigs, including average daily gains, feed consumption, and livestock preservation. The economic efficiency of pork production, production costs structure, profit, and profitability level of the farm were also determined.

It was established that the pork production technology used on the farm ensures sufficiently high productivity indicators of young pigs and efficient feed utilization.

Keywords: pig breeding, pork production technology, young pigs, feeding, fattening, productivity, economic efficiency.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ	7
1.1. Сучасний стан галузі свинарства та перспективи її розвитку	7
1.2. Особливості технології виробництва свинини	9
1.3. Особливості годівлі та відгодівлі молодняку свиней	11
1.4. Фактори, що впливають на продуктивність та економічну ефективність відгодівлі свиней	13
РОЗДІЛ 2. МАТЕРІАЛ, МЕТОДИКА, МІСЦЕ ТА УМОВИ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ	16
2.1. Місце та умови проведення досліджень	16
2.2. Матеріал та методика проведення досліджень	18
РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ	21
3.1. Аналіз технології виробництва свинини у ФГ «Свиридюк»	21
3.2. Продуктивність молодняку свиней в умовах господарства	26
3.3. Економічна ефективність виробництва свинини	30
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ ВИРОБНИЦТВУ	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	35

ВСТУП

Свинарство є однією з провідних галузей тваринництва України, яка забезпечує населення високоякісними продуктами харчування та має важливе значення для продовольчої безпеки держави [13]. Ефективність виробництва свинини значною мірою залежить від рівня організації технологічних процесів, умов утримання тварин, повноцінності годівлі та інтенсивності відгодівлі молодняку. Особливо важливим є забезпечення високих приростів живої маси при мінімальних витратах кормів, що безпосередньо впливає на собівартість продукції та рентабельність галузі [15].

В сучасних умовах розвитку фермерського свинарства актуальним є вдосконалення технології виробництва свинини, зокрема системи годівлі та відгодівлі молодняку свиней. Раціональне використання кормів, збалансованість раціонів за поживними речовинами та створення оптимальних умов утримання сприяють підвищенню продуктивності тварин і економічної ефективності виробництва [43].

У зв'язку з цим важливого значення набуває аналіз особливостей технології виробництва свинини в умовах фермерських господарств, що дозволяє оцінити існуючу систему виробництва та визначити напрями її удосконалення.

Мета роботи – дослідити особливості технології виробництва свинини в умовах ФГ «Свиридюк» Хмельницької області та оцінити ефективність відгодівлі молодняку свиней.

Для досягнення поставленої мети були визначені такі **завдання досліджень**:

- проаналізувати сучасний стан виробництва свинини у ФГ «Свиридюк»;
- дослідити систему утримання та годівлі свиней у господарстві;
- оцінити особливості відгодівлі молодняку свиней;

- визначити показники продуктивності та конверсії корму;
- провести економічну оцінку ефективності виробництва свинини.

Об’єкт дослідження – технологічний процес виробництва свинини.

Предмет дослідження – продуктивні та економічні показники відгодівлі молодняку свиней.

Методи дослідження – зоотехнічні, біометричні, економічні та аналітичні.

Перелік публікацій. За темою кваліфікаційної роботи підготовлено дві публікації у збірниках праць студентів, одна з яких є одноосібною [17, 43].

Практичне значення роботи полягає у можливості використання результатів досліджень для удосконалення технології відгодівлі свиней, підвищення продуктивності молодняку та економічної ефективності виробництва свинини в умовах фермерських господарств.

Структура та обсяг роботи. Робота викладена на 40 сторінках друкованого тексту і включає 8 таблиць, 5 рисунків. Список використаної літератури налічує 42 джерела, з яких 10 є іноземними.

РОЗДІЛ 1

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

1.1. Сучасний стан галузі свинарства та перспективи її розвитку

Свинарство є однією з найбільш важливих галузей тваринництва, що забезпечує населення високоякісними продуктами харчування та має значний вплив на економічну ефективність аграрного виробництва. Свинина характеризується високою поживною цінністю, добрими смаковими якостями та відносно коротким циклом виробництва, що зумовлює стабільний попит на неї як в Україні, так і у світі [5, 14].

У сучасних умовах розвитку агропромислового комплексу виробництво свинини здійснюється переважно за інтенсивними технологіями, які передбачають використання високопродуктивного поголів'я, повноцінної годівлі, автоматизованих систем утримання та контролю параметрів мікроклімату [27, 35]. Основною метою сучасного свинарства є отримання максимальної кількості якісної продукції при мінімальних витратах кормів та енергоресурсів.

В Україні галузь свинарства за останні роки зазнала значних структурних змін. Спостерігається скорочення поголів'я у господарствах населення та концентрація виробництва у спеціалізованих фермерських і промислових господарствах [15]. Водночас важливими проблемами галузі залишаються нестабільність цін на корми, підвищення собівартості продукції, необхідність дотримання ветеринарно-санітарних вимог та забезпечення біобезпеки господарств [13].

За даними Асоціації «Свинарі України», світове виробництво свинини у 2025 році залишається стабільним, однак відбуваються зміни у структурі виробництва за регіонами [14]. У країнах Європейського Союзу спостерігається тенденція до впровадження енергоощадних технологій, цифровізації виробництва та підвищення рівня благополуччя тварин [11, 12]. Такі підходи поступово впроваджуються і в Україні.

Одним із основних факторів підвищення ефективності свинарства є організація повноцінної та збалансованої годівлі тварин. Витрати на корми у структурі собівартості свинини становлять близько 65–70 %, тому оптимізація раціонів має вирішальне значення для підвищення рентабельності виробництва [1, 8]. Для годівлі свиней широко використовують повнораціонні комбікорми, до складу яких входять зернові компоненти, білкові корми, мінеральні добавки, премікси та кормові добавки [38, 39].

Важливе значення має технологія відгодівлі молодняку свиней, оскільки саме в цей період формуються основні показники продуктивності тварин. Інтенсивність росту, середньодобові прирости, витрати кормів та тривалість відгодівлі безпосередньо впливають на економічну ефективність виробництва [20, 36]. За результатами досліджень встановлено, що використання сучасних систем годівлі та збалансованих раціонів сприяє підвищенню приростів і покращенню конверсії корму [6, 22].

Сучасні технології виробництва свинини передбачають також використання різноманітних кормових добавок, ферментних препаратів, мінеральних комплексів та органічних сполук, які сприяють підвищенню перетравності поживних речовин, покращенню стану здоров'я тварин та продуктивності [16, 21, 25]. Значна увага приділяється оптимізації протеїнового та амінокислотного живлення свиней, що дозволяє підвищити ефективність використання кормів і зменшити витрати на виробництво [34].

Одним із важливих факторів ефективного виробництва свинини є забезпечення оптимальних параметрів мікроклімату у свинарських приміщеннях. Недотримання температурного режиму, вологості повітря та вентиляції негативно впливає на ріст і розвиток свиней, знижує продуктивність та підвищує ризик виникнення захворювань [18, 19]. Саме тому сучасні технології передбачають використання систем автоматичної вентиляції та контролю мікроклімату [26, 42].

Перспективи розвитку галузі свинарства в Україні пов'язані з подальшим впровадженням інтенсивних технологій виробництва, удосконаленням систем годівлі, автоматизацією виробничих процесів та підвищенням генетичного потенціалу тварин. Важливим напрямом залишається підвищення економічної ефективності виробництва за рахунок зниження витрат кормів, скорочення термінів відгодівлі та підвищення продуктивності свиней [27, 28].

Таким чином, сучасний розвиток свинарства спрямований на удосконалення технології виробництва, підвищення продуктивності тварин та забезпечення стабільної економічної ефективності галузі.

1.2. Особливості технології виробництва свинини

Технологія виробництва свинини являє собою комплекс організаційних, зоотехнічних, ветеринарно-санітарних та технологічних заходів, спрямованих на отримання високоякісної продукції при мінімальних витратах кормів, праці та енергоресурсів [38, 39]. Ефективність галузі свинарства значною мірою залежить від рівня організації виробничих процесів, системи утримання тварин, повноцінності годівлі, генетичного потенціалу поголів'я та дотримання технологічних параметрів вирощування і відгодівлі свиней.

У сучасному свинарстві застосовують різні системи виробництва, серед яких найбільш поширеними є потоково-цехова та турова системи. Потокова система забезпечує ритмічність виробництва, раціональне використання приміщень та рівномірне отримання продукції протягом року [35]. Водночас у фермерських господарствах частіше використовують спрощені системи організації виробництва, які поєднують елементи інтенсивної технології з адаптацією до конкретних виробничих умов.

Основними етапами технології виробництва свинини є відтворення стада, вирощування поросят-сисунів, дорощування молодняка та відгодівля

свиней [1, 27]. Кожний із цих етапів має свої технологічні особливості та безпосередньо впливає на кінцеві показники продуктивності тварин.

Важливе значення у технології виробництва свинини має організація відтворення стада. Для отримання високопродуктивного молодняку використовують свиноматок спеціалізованих порід та гібридів, які характеризуються багатоплідністю, доброю молочністю та високою інтенсивністю росту приплоду [20, 36]. У сучасних господарствах широко застосовується штучне осіменіння, що дозволяє ефективніше використовувати племінних кнурів та покращувати генетичні якості поголів'я.

Одним із головних факторів ефективного виробництва свинини є повноцінна годівля тварин. Для свиней використовують збалансовані комбікорми, які містять зернові компоненти, білкові корми, амінокислоти, мінеральні речовини, вітаміни та кормові добавки [8, 28]. Раціони повинні забезпечувати потребу тварин у поживних речовинах відповідно до віку, живої маси та фізіологічного стану.

Особливе значення має технологія вирощування та відгодівлі молодняку свиней. У період дорощування поросята найбільш чутливі до змін умов утримання та годівлі, тому важливим є поступовий перехід від молочного живлення до споживання комбікормів [23, 24]. Для цього застосовують престартерні та стартерні комбікорми, які характеризуються високою поживністю та доброю перетравністю.

На етапі відгодівлі основною метою є отримання високих середньодобових приростів при мінімальних витратах кормів [22]. Інтенсивність росту свиней залежить від генетичних особливостей тварин, рівня годівлі, умов утримання та мікроклімату приміщень [37]. Для підвищення продуктивності свиней використовують різноманітні кормові добавки, ферментні препарати, органічні кислоти та мінеральні комплекси [16, 21, 25].

Важливим елементом технології виробництва свинини є забезпечення оптимальних умов утримання тварин. У свинарських приміщеннях необхідно підтримувати відповідну температуру, вологість повітря, рівень вентиляції та освітлення [18, 19]. Порушення параметрів мікроклімату негативно впливає на продуктивність свиней, спричиняє погіршення використання кормів та підвищення захворюваності тварин [26, 42].

Сучасні технології виробництва свинини передбачають використання автоматизованих систем годівлі, напування та вентиляції, що дозволяє знизити витрати праці та забезпечити стабільність виробничих процесів [6, 7]. Важливого значення набуває також цифровізація виробництва та контроль показників продуктивності тварин [11].

Таким чином, ефективність технології виробництва свинини визначається комплексом факторів, серед яких особливе значення мають рівень годівлі, умови утримання, організація відгодівлі молодняку та впровадження сучасних технологічних рішень.

1.3. Особливості годівлі та відгодівлі молодняку свиней

Одним із найважливіших факторів, що визначають ефективність виробництва свинини, є організація повноцінної годівлі та відгодівлі молодняку свиней. Від рівня забезпечення тварин поживними речовинами залежить інтенсивність росту, середньодобові прирости, витрати кормів на одиницю продукції та економічна ефективність галузі в цілому [1, 8].

У сучасному свинарстві для годівлі молодняку використовують повнораціонні комбікорми, склад яких збалансовують за вмістом енергії, протеїну, амінокислот, мінеральних речовин та вітамінів [28, 38]. Рациональна годівля сприяє реалізації генетичного потенціалу тварин, покращенню конверсії корму та підвищенню продуктивності свиней [20].

Особливого значення набуває організація годівлі поросят у період після відлучення. У цей період відбувається перехід від молочного живлення до споживання комбікормів, що супроводжується значним стресом для

організму тварин [23, 24]. Недостатня адаптація поросят до нових кормів може призводити до зниження апетиту, погіршення приростів та виникнення шлунково-кишкових розладів.

Для забезпечення нормального розвитку поросят у період дорощування застосовують престартерні та стартерні комбікорми. Престартерні корми характеризуються високою поживністю, доброю перетравністю та містять легкозасвоювані компоненти: молочні продукти, зернові культури, соєві концентрати, амінокислоти, мінеральні та вітамінні добавки [39]. Поступове введення стартерних комбікормів забезпечує адаптацію травної системи молодняку до споживання більш концентрованих раціонів.

У період відгодівлі головним завданням є отримання високих середньодобових приростів живої маси при мінімальних витратах корму [22]. Для цього використовують збалансовані раціони, основу яких становлять зернові компоненти – кукурудза, пшениця, ячмінь, а також білкові корми, зокрема соєвий шрот [38]. Важливу роль відіграє забезпечення свиней незамінними амінокислотами – лізином, метіоніном, треоніном та триптофаном [34].

За даними наукових досліджень, оптимізація протеїнового та амінокислотного живлення дозволяє значно покращити використання поживних речовин корму та підвищити продуктивність тварин [34]. Недостатня кількість протеїну або порушення амінокислотного балансу негативно впливає на ріст молодняку та збільшує витрати кормів на одиницю приросту.

Важливим елементом сучасної технології годівлі є використання кормових добавок, ферментних препаратів, мінеральних комплексів та органічних сполук [16, 21]. Застосування таких добавок сприяє покращенню перетравності кормів, підвищенню інтенсивності росту та зниженню впливу стресових факторів на організм тварин [25, 29].

Ефективність відгодівлі свиней значною мірою залежить не лише від рівня годівлі, але й від умов утримання тварин. Недотримання параметрів

мікроклімату, висока щільність посадки або недостатній фронт годівлі негативно впливають на споживання корму та продуктивність свиней [18, 19]. Особливого значення набуває забезпечення вільного доступу тварин до води та корму, а також підтримання оптимального температурного режиму у приміщеннях.

Сучасні технології передбачають використання автоматизованих систем годівлі, які дозволяють точно дозувати корми, контролювати їх споживання та знижувати витрати праці [6]. Використання систем точного годування сприяє підвищенню ефективності використання кормів і покращенню економічних показників виробництва свинини.

Таким чином, організація повноцінної годівлі та ефективної відгодівлі молодняку свиней є одним із головних факторів підвищення продуктивності тварин і рентабельності виробництва свинини.

1.4. Фактори, що впливають на продуктивність та економічну ефективність відгодівлі свиней

Ефективність відгодівлі свиней залежить від комплексу взаємопов'язаних факторів, серед яких основне значення мають генетичні особливості тварин, рівень годівлі, умови утримання, параметри мікроклімату, технологія вирощування та організація виробництва [35, 38]. Рациональне поєднання цих факторів забезпечує високі середньодобові прирости, ефективне використання кормів та зниження собівартості продукції.

Одним із найважливіших факторів підвищення продуктивності свиней є генетичний потенціал поголів'я. У сучасному свинарстві широко використовують спеціалізовані породи та гібриди м'ясного напрямку продуктивності, які характеризуються високою інтенсивністю росту, доброю конверсією корму та високими м'ясними якістьями [20, 36]. Використання гібридного молодняку дозволяє підвищити прирости живої маси та скоротити тривалість відгодівлі.

Вирішальне значення для ефективності відгодівлі має рівень і повноцінність годівлі свиней. Для забезпечення високої продуктивності тварини повинні отримувати достатню кількість енергії, протеїну, амінокислот, мінеральних речовин та вітамінів [8, 28]. Особливо важливим є баланс незамінних амінокислот у раціоні, оскільки їх нестача обмежує інтенсивність росту та погіршує використання поживних речовин корму [34].

Основу раціонів свиней на відгодівлі становлять зернові корми — кукурудза, ячмінь, пшениця, а також білкові компоненти, зокрема соєвий шрот та соєвий концентрат [38, 39]. Збалансованість комбікормів сприяє підвищенню середньодобових приростів та покращенню конверсії корму. За даними досліджень, оптимізація системи годівлі дозволяє значно знизити витрати кормів на одиницю приросту [6, 22].

Для підвищення продуктивності свиней у сучасному свинарстві широко використовують кормові добавки, ферментні препарати, мінеральні комплекси та органічні сполуки [16, 21]. Їх застосування сприяє покращенню перетравності кормів, стабілізації процесів травлення та підвищенню інтенсивності росту молодняку [25, 29]. Значну увагу приділяють також використанню мікроелементів у хелатній формі, які характеризуються високою біодоступністю та позитивно впливають на обмін речовин [16, 30].

Важливим фактором ефективної відгодівлі є створення оптимальних умов утримання тварин. Висока щільність посадки, порушення параметрів мікроклімату, недостатній фронт годівлі та напування негативно впливають на продуктивність свиней [18, 19]. Особливо чутливим молодняк є до коливань температури та підвищеної вологості повітря, що може призводити до зниження споживання корму та погіршення приростів.

Важливу роль відіграє система вентиляції приміщень, яка забезпечує підтримання оптимальної температури, вологості та концентрації шкідливих газів у повітрі [26, 42]. Використання сучасних систем вентиляції дозволяє створити комфортні умови утримання та зменшити негативний вплив стресових факторів на організм тварин.

На продуктивність свиней значною мірою впливає технологія годівлі та організація виробничих процесів. Сучасні автоматизовані системи годівлі забезпечують точне дозування кормів, рівномірний їх розподіл та контроль споживання корму тваринами [6]. Це дозволяє знизити витрати праці та покращити економічні показники виробництва.

Економічна ефективність відгодівлі свиней визначається рівнем продуктивності тварин, витратами кормів, тривалістю відгодівлі та собівартістю продукції [13]. Основними показниками економічної ефективності є середньодобовий приріст, конверсія корму, витрати кормів на одиницю продукції, собівартість приросту та рівень рентабельності виробництва.

Таким чином, продуктивність та економічна ефективність відгодівлі свиней залежать від комплексу технологічних, генетичних та організаційних факторів. Раціональна годівля, оптимальні умови утримання та впровадження сучасних технологій є основою підвищення ефективності виробництва свинини.

РОЗДІЛ 2

МАТЕРІАЛ, МЕТОДИКА, МІСЦЕ ТА УМОВИ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ

2.1. Місце та умови проведення досліджень

Фермерське господарство ФГ «Свиридюк» розташоване у селі Ріпки Хмельницької області. Господарство зареєстроване у 2014 році та спеціалізується на веденні сільськогосподарського виробництва, зокрема вирощуванні зернових культур і виробництві продукції тваринництва. Юридична адреса господарства: Хмельницька область, с. Ріпки, вул. Польова, 24. Керівником господарства є Свиридюк Олексій Адамович.

Важливе значення для ефективного ведення галузі свинарства мають природно-кліматичні умови господарства. ФГ «Свиридюк» розташоване у лісостеповій зоні Хмельницької області, яка характеризується помірно континентальним кліматом із достатнім рівнем зволоження та сприятливими умовами для вирощування зернових культур. Середньорічна температура повітря становить +7...+9 °С, а середньорічна кількість опадів — близько 600–650 мм. Такі кліматичні умови є сприятливими для формування власної кормової бази господарства.

Земельні угіддя господарства представлені переважно орними землями, які використовуються для вирощування зернових і кормових культур. Основними культурами є пшениця, ячмінь та кукурудза, що використовуються як для реалізації, так і для виробництва комбікормів для свиней.

Наявність власної кормової бази дозволяє господарству знижувати витрати на годівлю тварин та забезпечувати стабільність виробничого процесу. Для годівлі свиней використовують зернові компоненти власного виробництва у поєднанні з білковими, мінеральними та вітамінними добавками.

ФГ «Свиридюк» має змішаний напрям діяльності, що дозволяє поєднувати рослинництво та тваринництво. Наявність власної кормової бази забезпечує господарство зерновими кормами для годівлі свиней, що сприяє зниженню витрат на виробництво свинини та підвищенню економічної ефективності галузі.

З метою оцінки технологічних особливостей виробництва свинини у ФГ «Свиридюк» було проведено аналіз виробничих показників господарства (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Загальна характеристика ФГ «Свиридюк»

Показник	Значення
Назва господарства	ФГ «Свиридюк»
Розташування	с. Ріпки, Хмельницька область
Рік заснування	2014
Напрямок діяльності	рослинництво і тваринництво
Спеціалізація тваринництва	виробництво свинини
Основні породи свиней	велика біла, помісний молодняк
Тип утримання	станково-підлоговий
Тип годівлі	сухі повнораціонні комбікорми
Наявність власної кормової бази	наявна
Основні зернові культури	пшениця, ячмінь, кукурудза

Господарство займається вирощуванням і відгодівлею молодняку свиней із використанням елементів інтенсивної технології виробництва. У виробництві використовують тварин великої білої породи та помісний молодняк м'ясного напрямку продуктивності. Основною метою господарства є отримання високих середньодобових приростів живої маси при оптимальних витратах кормів.

Утримання свиней у господарстві здійснюється у спеціалізованих приміщеннях станкового типу. Для тварин створені належні умови утримання, забезпечено доступ до кормів та води, а також контроль параметрів мікроклімату. Годівля свиней здійснюється повнораціонними комбікормами власного та промислового виробництва.

Особлива увага у господарстві приділяється відгодівлі молодняку свиней, оскільки саме цей технологічний етап значною мірою визначає продуктивність тварин та економічну ефективність виробництва свинини. Для відгодівлі використовують збалансовані раціони з урахуванням віку та живої маси тварин. Місце розташування господарства наведено на рисунку 2.1.

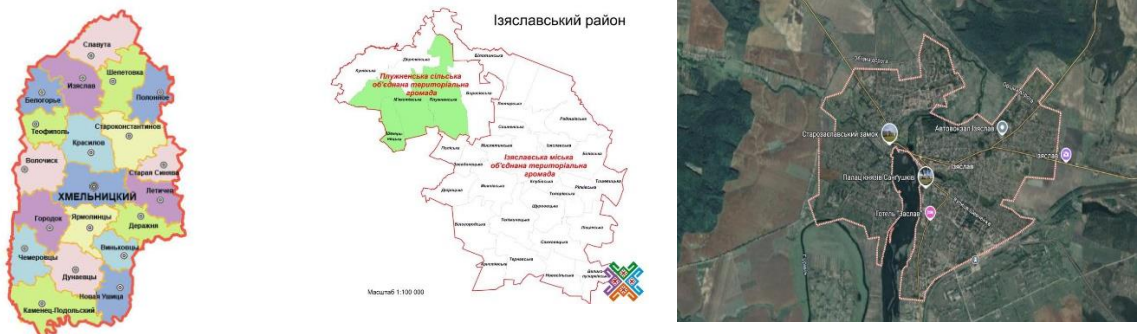

Рис. 2.1. Розташування ФГ «Свиридюк» Хмельницької області

Отже, ФГ «Свиридюк» є фермерським господарством змішаного типу, у якому створені умови для ефективного виробництва свинини та вирощування молодняку свиней із застосуванням сучасних технологічних підходів.

2.2. Матеріал та методика проведення досліджень

Дослідження проводилися в умовах фермерського господарства «Свиридюк» с. Ріпки Хмельницької області, яке спеціалізується на виробництві продукції свинарства. Основним напрямом досліджень було вивчення особливостей технології відгодівлі молодняку свиней та оцінка продуктивних і економічних показників виробництва свинини в господарстві.

Об'єктом дослідження були свині різних виробничих груп, що утримувалися у господарстві.

Предметом дослідження були особливості технології виробництва свинини у ФГ «Свиридюк», зокрема система утримання тварин, організація годівлі молодняку свиней, показники продуктивності та економічна ефективність виробництва.

Дослідження проведено за наступною схемою (рис. 2.2).

Рис. 2.2. Схеми проведення досліджень

У процесі виконання роботи проводили аналіз виробничої діяльності ФГ «Свиридюк», структури стада, умов утримання свиней, системи годівлі та технологічних особливостей вирощування і відгодівлі молодняку свиней. Особливу увагу приділяли оцінці показників продуктивності тварин, зокрема

живої маси, середньодобових приростів, витрат кормів на 1 кг приросту та збереженості поголів'я.

Під час досліджень використовували зоотехнічні, економічні та аналітичні методи. Зоотехнічні методи застосовували для оцінки умов утримання тварин, організації годівлі та продуктивності молодняку свиней. Економічні методи використовували для визначення виробничих витрат, собівартості продукції, прибутку та рівня рентабельності виробництва свинини. Аналітичний метод застосовували для узагальнення отриманих результатів та оцінки ефективності існуючої технології виробництва свинини у господарстві.

Отримані результати досліджень дали можливість оцінити особливості технології виробництва свинини у ФГ «Свиридюк» та визначити ефективність організації вирощування і відгодівлі молодняку свиней.

РОЗДІЛ 3

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

3.1. Аналіз технології виробництва свинини у ФГ «Свиридюк»

Фермерське господарство ФГ «Свиридюк» Хмельницької області спеціалізується на виробництві продукції рослинництва та тваринництва, зокрема вирощуванні та відгодівлі свиней. Виробництво свинини у господарстві здійснюється за циклічною системою з використанням елементів інтенсивної технології.

Основним напрямом галузі свинарства у господарстві є вирощування та відгодівля молодняку свиней до реалізаційної живої маси. Для виробництва використовують свиней великої білої породи та помісний молодняк м'ясного напрямку продуктивності, які характеризуються достатньо високими показниками інтенсивності росту та доброю конверсією корму.

Технологія виробництва свинини у ФГ «Свиридюк» включає комплекс взаємопов'язаних виробничих процесів, починаючи від відтворення стада і закінчуючи реалізацією готової продукції. Ефективність виробництва значною мірою залежить від організації годівлі, умов утримання тварин, рівня ветеринарного забезпечення та дотримання технологічних параметрів вирощування молодняку свиней. Загальну схему технології виробництва свинини у господарстві наведено на рис. 3.1.

Представлена схема свідчить, що технологія виробництва свинини у ФГ «Свиридюк» базується на послідовному виконанні основних виробничих етапів – від відтворення стада до реалізації готової продукції. Важливу роль у забезпеченні ефективності виробництва відіграють повноцінна годівля тварин, дотримання ветеринарно-санітарних вимог, підтримання оптимальних умов утримання та належний рівень організації виробничих процесів. Застосування такої технології дозволяє забезпечити стабільні

показники продуктивності молодняку свиней та достатній рівень економічної ефективності господарства.

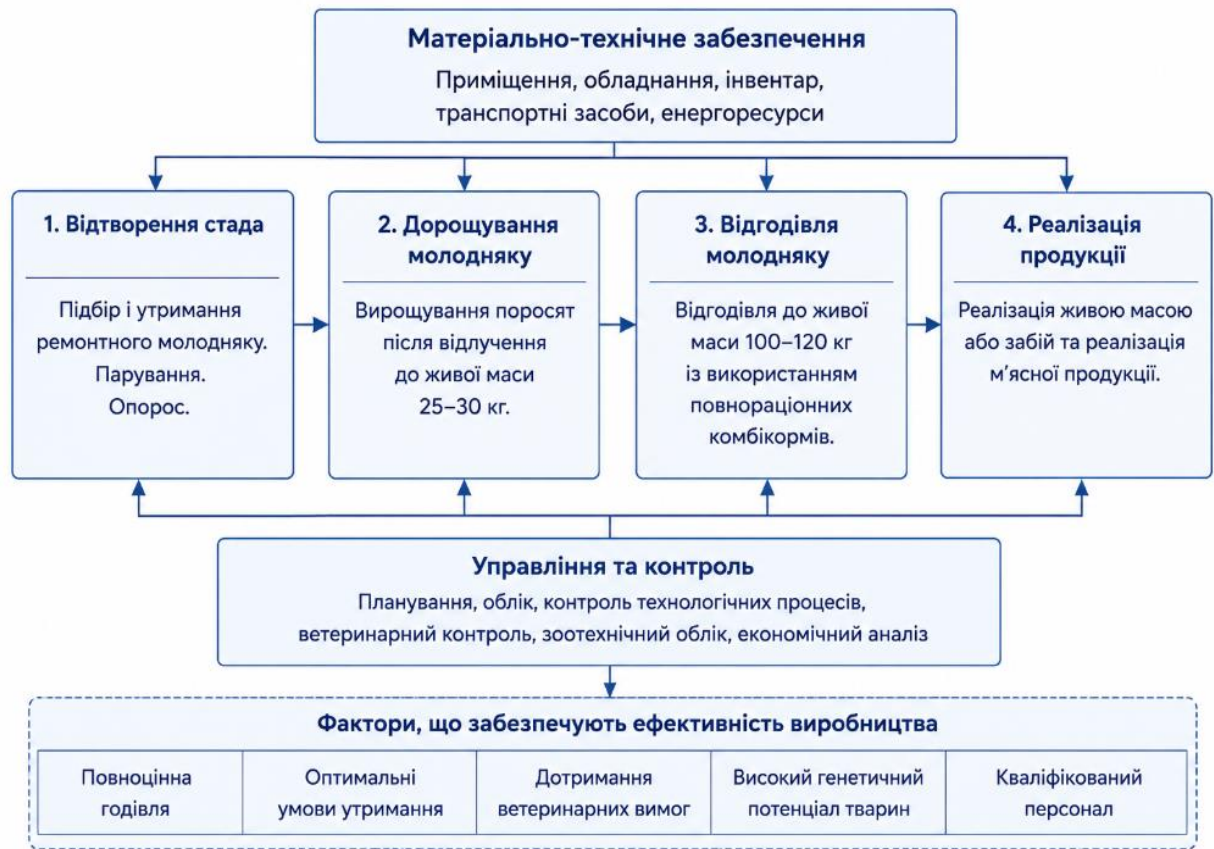

Рис. 3.1. Система виробництва свинини у ФГ «Свиридюк»

Структуру поголів'я свиней у господарстві наведено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Структура поголів'я свиней у ФГ «Свиридюк» на 01.01.2026 р.

Група тварин	Кількість голів	Структура стада, %
Основні свиноматки	25	3,8
Кнури-плідники	2	0,3
Поросята-сисуни	180	27,4
Молодняк на дорощуванні	200	30,4
Молодняк на відгодівлі	250	38,1
Всього	657	100,0

Аналіз структури поголів'я свиней у ФГ «Свиридюк» свідчить (рис. 3.2), що найбільшу частку стада становить молодняк на відгодівлі – 38,1 %, а також молодняк на дорощуванні – 30,4 %. Це відповідає виробничому напрямку господарства, основною метою якого є отримання товарної свинини та реалізація молодняку після завершення відгодівлі.

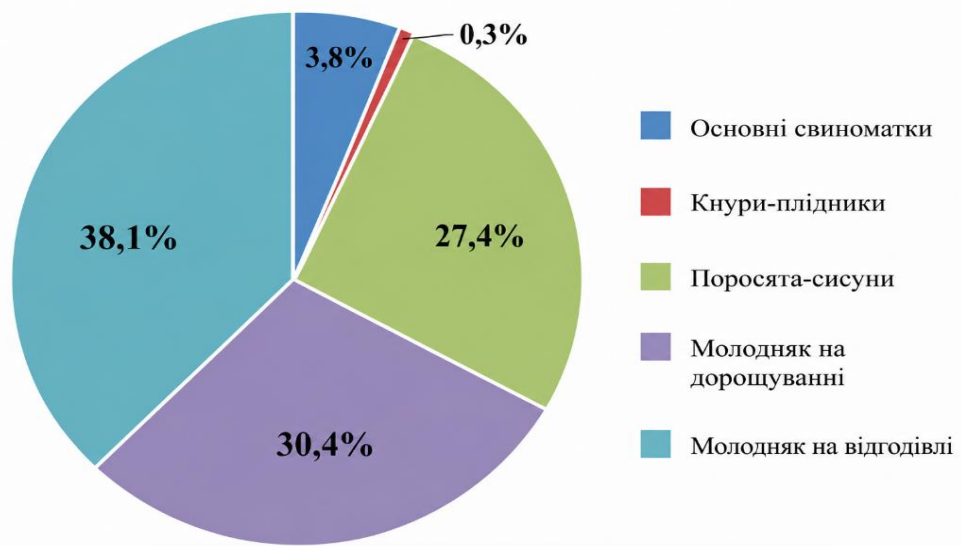

Рис. 3.2. Структура стада свиней у ФГ «Свиридюк», %

Частка поросят-сисунів становить 27,4 %, що свідчить про достатній рівень відтворення поголів'я та забезпечує безперервність технологічного процесу виробництва свинини. Кількість основних свиноматок у структурі стада складає 3,8 %, що є характерним для фермерських господарств із власним циклом вирощування молодняку.

Незначна частка кнурів-плідників – 0,3 % – пояснюється використанням обмеженої кількості плідників для забезпечення відтворення стада. Така структура поголів'я в цілому відповідає спеціалізації господарства та забезпечує стабільне виробництво продукції свинарства.

Утримання свиней здійснюється у спеціалізованих приміщеннях станкового типу. Молодняк утримують групами залежно від віку та живої маси тварин. Система утримання – станково-підлогова з використанням бетонної підлоги та солом'яної підстилки. Такий спосіб утримання

забезпечує належний санітарний стан приміщень та сприяє підтриманню оптимального мікроклімату.

Важливим елементом технології виробництва свинини є забезпечення оптимальних параметрів мікроклімату у приміщеннях. У свинарниках господарства підтримують відповідний температурний режим, рівень вологості та вентиляції. Для вентиляції приміщень використовують природний і примусовий повітрообмін.

Годівля свиней у господарстві здійснюється сухими повнораціонними комбікормами. Основу раціонів становлять зернові компоненти власного виробництва – пшениця, ячмінь та кукурудза. Для балансування раціонів використовують соєвий шрот, мінеральні добавки, премікси та амінокислоти.

Для забезпечення високої продуктивності молодняку свиней у господарстві створені відповідні умови утримання та годівлі тварин. Важливе значення при цьому мають спосіб утримання, параметри мікроклімату, система напування та організація годівлі, які безпосередньо впливають на інтенсивність росту та ефективність використання кормів. Основні параметри утримання молодняку свиней у ФГ «Свиридюк» наведено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Параметри утримання молодняку свиней у ФГ «Свиридюк»

Показник	Значення
Спосіб утримання	груповий, станково-підлоговий
Тип підлоги	бетонна із солом'яною підстилкою
Кількість голів у станку	20–25
Фронт годівлі на 1 голову, см	30–35
Тип напування	автоматичні ніпельні напувалки
Система вентиляції	природна та примусова
Температура у приміщенні, °C	18–22
Відносна вологість повітря, %	65–75

Утримання молодняку свиней у господарстві здійснюється груповим способом у станках залежно від віку та живої маси тварин. Така система утримання дозволяє ефективно використовувати виробничі площі та спрощує обслуговування поголів'я.

Важливим елементом технології є підтримання оптимального мікроклімату у приміщеннях. У господарстві забезпечується належний температурний режим та вентиляція, що позитивно впливає на інтенсивність росту молодняку та збереженість тварин. Показники температури та вологості повітря в основному відповідають технологічним нормам вирощування свиней.

Для напування тварин використовують автоматичні ніпельні напувалки, що забезпечують постійний доступ свиней до води та сприяють покращенню санітарного стану приміщень. Годівлю здійснюють сухими комбікормами із використанням групових годівниць.

Основою кормової бази господарства є зернові культури власного виробництва. Для виробництва комбікормів використовують пшеницю, ячмінь та кукурудзу. До складу раціонів також входять білкові корми, премікси та мінеральні добавки.

Склад комбікормів для молодняку свиней наведено у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Основні компоненти комбікормів для молодняку свиней

Компонент	Вміст у раціоні, %
Пшениця	30–35
Ячмінь	20–25
Кукурудза	20–30
Соевий шрот	10–15
Мінеральні добавки та премікси	2–3
Інші компоненти	3–5

Аналіз структури раціонів свідчить, що основу комбікормів у господарстві становлять зернові компоненти, які забезпечують тварин необхідною кількістю енергії. Для балансування раціонів за протеїном використовують соєвий шрот, а для забезпечення потреби у вітамінах, макро- та мікроелементах – премікси й мінеральні добавки. Застосування збалансованих комбікормів сприяє підвищенню інтенсивності росту молодняку свиней та ефективному використанню кормів.

У період дорощування молодняку застосовують престартерні та стартерні комбікорми, що забезпечують поступову адаптацію поросят до споживання сухих кормів. На відгодівлі використовують комбікорми з підвищеним вмістом енергії та протеїну для забезпечення високих середньодобових приростів живої маси.

Напування свиней у господарстві здійснюється за допомогою автоматичних ніпельних напувалок, що забезпечує постійний доступ тварин до води. Видалення гною проводять механічним способом із подальшим його накопиченням у гноєсховищі.

Відгодівля молодняку свиней триває до досягнення живої маси 110–115 кг. Основною метою технології відгодівлі є отримання високих приростів живої маси при мінімальних витратах кормів. Середньодобові прирости молодняку в господарстві становлять у середньому 650–720 г, а витрати корму на 1 кг приросту – 3,1–3,4 кг кормових одиниць.

Отже, у ФГ «Свиридюк» застосовується технологія виробництва свинини, яка базується на повноцінній годівлі тварин, груповому утриманні молодняку та використанні збалансованих комбікормів, що забезпечує достатній рівень продуктивності та економічної ефективності виробництва.

3.2. Продуктивність молодняку свиней в умовах господарства

Одним із головних показників ефективності технології виробництва свинини є продуктивність молодняку на відгодівлі. Рівень середньодобових

приростів, витрати кормів та збереженість поголів'я характеризують ефективність годівлі, умов утримання та організації технологічного процесу в господарстві.

У процесі вирощування та відгодівлі молодняку свиней важливе значення має організація повноцінної та збалансованої годівлі тварин. Рівень забезпечення свиней поживними речовинами безпосередньо впливає на інтенсивність росту, витрати кормів та економічну ефективність виробництва свинини.

У господарстві використовують сухий тип годівлі із застосуванням повнораціонних комбікормів. Добові норми годівлі молодняку свиней залежать від віку, живої маси та періоду вирощування. Основні показники добової потреби кормів наведено в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Добова потреба кормів для молодняку свиней

Група тварин	Вік, діб	Добова норма комбікорму, кг
Молодняк на дорощуванні	70–120	1,8–2,4
Молодняк на відгодівлі	120–180	2,5–3,2

Отримані показники добових норм годівлі свідчать, що рівень забезпечення молодняку свиней кормами відповідає їх віковим та фізіологічним потребам. Зі збільшенням живої маси тварин зростає потреба у поживних речовинах та енергії, що обумовлює підвищення добових норм комбікорму у період відгодівлі.

Для оцінки ефективності технології відгодівлі у ФГ «Свиридюк» було проведено аналіз показників продуктивності молодняку свиней. Результати досліджень наведено в таблиці 3.5.

Показники продуктивності молодняку свиней на відгодівлі

Показник	Значення
Початкова жива маса, кг	28,5
Кінцева жива маса, кг	112,4
Абсолютний приріст, кг	83,9
Тривалість відгодівлі, діб	120
Середньодобовий приріст, г	699
Витрати корму на 1 кг приросту, кг	3,2
Збереженість поголів'я, %	98,5

Результати досліджень свідчать, що технологія відгодівлі молодняку свиней у господарстві забезпечує достатньо високий рівень продуктивності тварин. За період відгодівлі жива маса молодняку збільшилася з 28,5 до 112,4 кг, а абсолютний приріст становив 83,9 кг.

Середньодобовий приріст живої маси становив 699 г, що свідчить про ефективне використання кормів та відповідність умов утримання технологічним вимогам. Витрати корму на 1 кг приросту становили 3,2 кг, що є характерним показником для господарств із середнім рівнем інтенсивності виробництва свинини.

Отримані показники продуктивності молодняку свиней відповідають технологічним нормам для господарств із середнім рівнем інтенсивності виробництва свинини. Достатньо високі середньодобові прирости та порівняно невеликі витрати кормів на 1 кг приросту свідчать про ефективну організацію годівлі та належні умови утримання тварин у господарстві.

Основними показниками ефективності технології відгодівлі свиней є інтенсивність росту тварин, середньодобові прирости живої маси, витрати кормів та збереженість поголів'я. Отримані результати свідчать, що у ФГ «Свиридюк» забезпечується достатньо високий рівень продуктивності молодняку свиней.

Важливим показником ефективності технології є також збереженість поголів'я. У ФГ «Свиридюк» цей показник становив 98,5 %, що свідчить про належний ветеринарно-санітарний стан господарства та дотримання основних технологічних вимог при вирощуванні молодняку свиней.

Для більш наочного аналізу динаміки росту молодняку свиней було визначено зміну живої маси тварин упродовж періоду відгодівлі (рис. 3.3).

Представлена схема свідчить, що технологія виробництва свинини у ФГ «Свиридюк» базується на послідовному виконанні основних виробничих етапів – від відтворення стада до реалізації готової продукції. Важливу роль у забезпеченні ефективності виробництва відіграють повноцінна годівля тварин, дотримання ветеринарно-санітарних вимог, підтримання оптимальних умов утримання та належний рівень організації виробничих процесів.

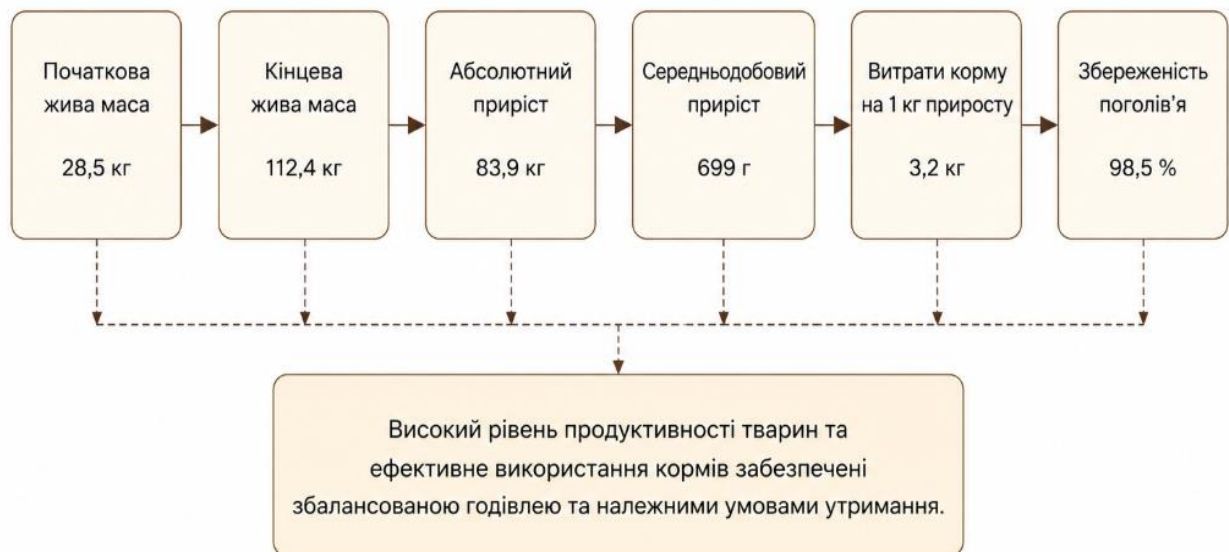

Рис. 3.3. Результати відгодівлі молодняку свиней у ФГ «Свиридюк»

За період відгодівлі жива маса молодняку збільшилася з 28,5 до 112,4 кг. Абсолютний приріст живої маси становив 83,9 кг, а середньодобовий приріст – 699 г. Отримані показники свідчать про ефективне використання кормів та відповідність умов утримання технологічним вимогам.

Витрати корму на 1 кг приросту становили 3,2 кг, що є характерним для господарств із середнім рівнем інтенсивності виробництва свинини. Збереженість поголів'я протягом періоду відгодівлі становила 98,5 %, що свідчить про належний ветеринарно-санітарний стан господарства та відповідні умови утримання тварин.

Аналіз динаміки живої маси свідчить про стабільний ріст молодняку свиней упродовж усього періоду відгодівлі. Найбільш інтенсивний приріст живої маси спостерігався у другій половині відгодівлі, що пояснюється збільшенням споживання кормів та активним формуванням м'язової тканини.

Таким чином, технологія відгодівлі молодняку свиней у ФГ «Свиридюк» забезпечує стабільні показники продуктивності та дозволяє отримувати товарну свинину з достатнім рівнем економічної ефективності.

3.3. Економічна ефективність виробництва свинини

Важливим етапом оцінки ефективності технології виробництва свинини є визначення економічних показників галузі та доцільності використання існуючої системи відгодівлі молодняку свиней. Для цього було проведено економічну оцінку виробництва, під час якої враховували витрати кормів, собівартість продукції, виручку від реалізації, прибуток та рівень рентабельності виробництва свинини. Результати економічних розрахунків наведено в таблиці 3.6.

Важливим показником оцінки технології виробництва свинини є економічна ефективність відгодівлі молодняку свиней. Основними економічними показниками є собівартість продукції, рівень прибутку та рентабельність виробництва.

Результати розрахунків свідчать, що при відгодівлі 100 голів молодняку було отримано 8390 кг валового приросту живої маси. Витрати

кормів на 1 кг приросту становили 3,2 кг, що забезпечило достатній рівень продуктивності тварин.

Таблиця 3.6

**Економічна ефективність відгодівлі молодняку свиней у ФГ
«Свиридюк»**

Показник	Значення
Кількість голів, гол.	100
Реалізаційна жива маса 1 голови, кг	112,4
Валовий приріст живої маси, кг	8390
Витрати кормів на 1 кг приросту, кг	3,2
Загальні витрати кормів, кг	26848
Собівартість 1 кг приросту, грн	58,4
Реалізаційна ціна 1 кг живої маси, грн	82,0
Виручка від реалізації, грн	921680
Загальні виробничі витрати, грн	672400
Прибуток, грн	249280
Рівень рентабельності, %	37,1

Собівартість 1 кг приросту живої маси становила 58,4 грн, а реалізаційна ціна – 82,0 грн за 1 кг живої маси. Загальна виручка від реалізації продукції склала 921680 грн, при цьому прибуток господарства становив 249280 грн.

Рівень рентабельності виробництва свинини у господарстві становив 37,1 %, що свідчить про достатню економічну ефективність галузі та доцільність використання існуючої технології відгодівлі молодняку свиней.

Для більш детальної оцінки економічної ефективності виробництва свинини у ФГ «Свиридюк» було проаналізовано структуру виробничих витрат при відгодівлі молодняку свиней. Основну увагу приділяли витратам на корми, оплату праці, ветеринарні заходи та енергоресурси. Результати аналізу наведено в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7

Структура виробничих витрат при відгодівлі молодняку свиней

Стаття витрат	Витрати, грн	Структура, %
Корми	420000	62,5
Оплата праці	96000	14,3
Ветеринарні препарати	28000	4,2
Електроенергія	42000	6,2
Інші витрати	86400	12,8
Всього	672400	х

Аналіз структури виробничих витрат показав, що найбільшу частку у собівартості виробництва свинини займають витрати на корми – 62,5 %. Це свідчить про значний вплив рівня та якості годівлі на економічну ефективність галузі свинарства. Водночас частка витрат на ветеринарні заходи та енергоресурси є порівняно невеликою, що характеризує достатній рівень організації виробництва у господарстві.

У результаті проведених досліджень встановлено, що у ФГ «Свиридюк» застосовується ефективна технологія виробництва свинини, яка забезпечує достатньо високі показники продуктивності молодняку свиней. Використання збалансованих комбікормів та дотримання оптимальних умов утримання сприяють отриманню середньодобових приростів на рівні технологічних норм.

Економічна оцінка виробництва свинини показала, що галузь є рентабельною та забезпечує достатній рівень прибутковості господарства. Найбільшу частку виробничих витрат займають корми, що підтверджує важливість повноцінної годівлі у технології виробництва свинини.

ВИСНОВКИ

1. У результаті проведених досліджень встановлено, що ФГ «Свиридюк» Хмельницької області спеціалізується на виробництві продукції свинарства із використанням елементів інтенсивної технології вирощування та відгодівлі молодняку свиней.

2. Аналіз структури поголів'я свиней показав, що найбільшу частку стада становить молодняк на дорощуванні та відгодівлі, що відповідає виробничому напрямку господарства та забезпечує стабільне виробництво товарної свинини.

3. Встановлено, що у господарстві застосовується станково-підлогова система утримання тварин із використанням сухих повнораціонних комбікормів, основу яких становлять зернові компоненти власного виробництва – пшениця, ячмінь та кукурудза.

4. Показники продуктивності молодняку свиней свідчать про достатню ефективність технології відгодівлі. Середньодобові прирости живої маси становили 699 г, а витрати кормів на 1 кг приросту – 3,2 кг корму.

5. Збереженість поголів'я протягом періоду відгодівлі становила 98,5 %, що свідчить про належні умови утримання тварин та відповідний ветеринарно-санітарний стан господарства.

6. Економічна оцінка результатів досліджень показала, що рівень рентабельності виробництва свинини у ФГ «Свиридюк» становив 37,1 %, що підтверджує достатню економічну ефективність існуючої технології виробництва свинини в умовах господарства.

7. З метою підвищення продуктивності молодняку свиней та зниження витрат кормів на 1 кг приросту рекомендується використовувати повнораціонні збалансовані комбікорми, забезпечувати постійний контроль якості кормів та удосконалювати структуру раціонів відповідно до віку і живої маси тварин.

8. Для підвищення економічної ефективності виробництва свинини доцільно дотримуватись оптимальних параметрів мікроклімату й ветеринарно-санітарних вимог у приміщеннях, а також здійснювати постійний контроль виробничих витрат та технології вирощування і відгодівлі молодняку свиней.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. AHDB. Feeding growing and finishing pigs. URL: <https://ahdb.org.uk/knowledge-library/feeding-growing-and-finishing-pigs> (дата звернення: 01.05.2026).
2. AHDB. Nutrition guidance for pigs. URL: <https://ahdb.org.uk/knowledge-library/nutrition-guidance-for-pigs> (дата звернення: 01.05.2026).
3. Australian Pork Limited. Producers' Guide to Pig Production and Nutrition. URL: <https://surl.lt/bhbzwx> (дата звернення: 01.05.2026).
4. Don G. et al. Growth performance and carcass traits of growing and finishing pigs fed diets with alternative protein sources. *Journal of Animal Science and Biotechnology*. 2025. URL: <https://link.springer.com/article/10.1186/s40104-025-01197-7> (дата звернення: 01.05.2026).
5. FAO. Farmer's Hand Book on Pig Production. Rome : Food and Agriculture Organization of the United Nations. URL: <https://surl.li/wvmqaz> (дата звернення: 01.05.2026).
6. Gaillard C. et al. Improvement of feed and nutrient efficiency in pig production through precision feeding. *Animal Feed Science and Technology*. 2020. URL: <https://surl.lu/uyzrek> (дата звернення: 01.05.2026).
7. Kim S. W. Advances of nutritional technologies and science in pig production. *Animal Industry and Technology*. 2024. URL: <https://surl.lu/dqffch> (дата звернення: 01.05.2026).
8. National Research Council. Nutrient Requirements of Swine. 11th rev. ed. Washington, DC : The National Academies Press, 2012. 400 p. DOI: <https://doi.org/10.17226/13298>.
9. Piles M. et al. Feeding Behaviour in Group-Housed Growing-Finishing Pigs. *Veterinary Sciences*. 2025. Vol. 12(2). Article 168. URL: <https://www.mdpi.com/2306-7381/12/2/168> (дата звернення: 01.05.2026).

10. Red Tractor Assurance. Pig Standards. 2025. URL: <https://surl.li/nhfctx> (дата звернення: 01.05.2026).
11. Асоціація «Свинарі України». Асоціація «Свинарі України» долучається до навчання з благополуччя свиней та цифровізації виробництва. URL: <https://surl.cc/tssyfb> (дата звернення: 01.05.2026).
12. Асоціація «Свинарі України». Виробництво свинини в ЄС стабілізується у 2025 році. URL: <https://surl.li/cdbqco> (дата звернення: 01.05.2026).
13. Асоціація «Свинарі України». Дефіцит свинини та сезонні чинники: що впливає на ціну м'яса у 2025 році. URL: <https://surl.li/flxltf> (дата звернення: 01.05.2026).
14. Асоціація «Свинарі України». Світове виробництво свинини у 2025-му залишиться стабільним, але зміниться за регіонами. URL: <https://surl.li/xirqnz> (дата звернення: 01.05.2026).
15. Асоціація «Свинарі України». Секторальна стратегія свинарства 2020–2025. URL: <https://surl.li/dfkydw> (дата звернення: 01.05.2026).
16. Бомко В. С., Шаповалов Д. С., Кропивка Ю. Г. Вплив протеїнатів Цинку і Купруму на гематологічні показники молодняку свиней на відгодівлі та перетравність поживних речовин комбікорму. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького*. 2025. URL: <https://surl.li/ovuyoec> (дата звернення: 01.05.2026).
17. Вербельчук Т., Легкоступ Л., Стецюк В., Андрійчук В. Виробничий менеджмент у переробці продукції тваринництва. *Проблеми виробництва і переробки продовольчої сировини та якості і безпечності харчових продуктів* : зб. матеріалів VII Міжнар. наук.-практ. конф., 5-6 червня 2025 р. Житомир : Поліський національний університет, 2025. С. 142–143.
18. Волощук В. М., Герасимчук В. М. Показники мікроклімату у відділенні для дорощування поросят залежно від способу вентилявання

приміщення. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2017. № 1(93). С. 120–128.

19. Герасимчук В. М. Оцінка та вдосконалення вентиляційних систем для свиноферм різного призначення : дис. ... канд. с.-г. наук : 06.02.04. Полтава, 2018.

20. Динаміка реалізації генетичного потенціалу відгодівельного молодняку свиней / Вощенко І. Б. та ін. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького. Серія: Сільськогосподарські науки*. 2024. URL: <https://surl.li/epjndd> (дата звернення: 01.05.2026).

21. Ефективність використання мінеральної кормової добавки у годівлі свиней / Побережець Ю. М. та ін. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького. Серія: Сільськогосподарські науки*. 2024. URL: <https://surl.li/fmjvjk> (дата звернення: 01.05.2026).

22. Ефективність вирощування та відгодівлі гібридних свиней англійської селекції за різних систем годівлі / Тіщенко О. С. та ін. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького. Серія: Сільськогосподарські науки*. 2024. URL: <https://surl.li/enyudh> (дата звернення: 01.05.2026).

23. Ефективність двофазного вирощування поросят після рідкої годівлі / Меженський Г. В. та ін. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького. Серія: Сільськогосподарські науки*. 2025. URL: <https://surl.li/eimzoc> (дата звернення: 01.05.2026).

24. Ефективність дорощування гібридних поросят з різною масою при постановці за рідкої системи їх годівлі / Тіщенко О. С. та ін. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького. Серія: Сільськогосподарські науки*. 2023. Т. 25, № 99. С. 217–225. DOI: <https://doi.org/10.32718/nvlvet-a9936>.

25. Ефективність застосування комплексної кормової добавки “Gerasorbex” у годівлі відгодівельного молодняку свиней / Ленков Л. та ін. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького*. 2025. URL: <https://surl.li/eixgeb> (дата звернення: 01.05.2026).

26. Жижка С. В., Повод М. Г. Річна динаміка параметрів мікроклімату за різних систем його створення та їх вплив на продуктивні якості свиноматок і ріст приплоду. *Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва*. 2019. Вип. 2. С. 43–54. DOI: <https://doi.org/10.33245/2310-9289-2019-150-2-43-54>.

27. Інноваційні технології виробництва продукції тваринництва : навч. посіб. / Т. В. Вербельчук, С.П. Вербельчук, О. О. Лавринюк та ін. Житомир : Поліський національний університет, 2025. 430 с.

28. Інтенсивні технології кормів та годівлі в тваринництві та аквакультури : навчальний посібник / О.О. Лавринюк, В.В. Борщенко, Т.В. Вербельчук, В.В. Кобернюк, С.П. Вербельчук. Житомир : Поліський національний університет, 2025. 180 с.

29. Інтенсивність росту відгодівельних свиней за згодовування комплексної кормової добавки/ Огороднічук Г. та ін. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького*. 2025. URL: <https://surli.li/rmfjto> (дата звернення: 01.05.2026).

30. Інтенсивність росту поросят за використання хелатних комплексів заліза і міді / Фаріонік Т. В. та ін. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького*. 2024. URL: <https://surli.cc/cwlblm> (дата звернення: 01.05.2026).

31. Крамаренко С. С., Луговий С. І., Лихач А. В., Крамаренко О. С. Аналіз біометричних даних у розведенні та селекції тварин. Миколаїв : МНАУ, 2019. 211 с.

32. Михалко О. Г., Повод М. Г. Річна динаміка параметрів мікроклімату цеху опоросу за різних систем вентиляції. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Тваринництво*. 2020. № 2. С. 44–57. DOI: <https://doi.org/10.33245/2310-9270-2020-158-2-44-57>.

33. Морфологічний склад туш свиней данської і канадської селекції / Волошинов В. В. та ін. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького*.

Серія: Сільськогосподарські науки. 2024. URL: <https://surl.li/iantxh> (дата звернення: 01.05.2026).

34. Оптимізація протеїнового та амінокислотного живлення свиней на відгодівлі / Ткаченко Т.Ю. та ін. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького.* 2025. URL: <https://surl.li/ejkjkw> (дата звернення: 01.05.2026).

35. Оптимізація технологічних рішень утримання і годівлі свиней в умовах промислової технології : монографія / В. Я. Лихач та ін. Миколаїв : Іліон, 2023. 156 с.

36. Результати оцінки молодняку свиней великої білої породи за відгодівельними і м'ясними якостями / Халак В. І. та ін. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького. Серія: Сільськогосподарські науки.* 2024. URL: <https://surl.li/maxhcm> (дата звернення: 01.05.2026).

37. Ріст та ефективність дорощування поросят данської і канадської селекції / Волошинов В. В. та ін. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького. Серія: Сільськогосподарські науки.* 2024. URL: <https://surl.lu/emvtpj> (дата звернення: 01.05.2026).

38. Технологія виробництва продукції свинарства : навч. посіб. / В. С. Топіха, В. Я. Лихач, С. І. Луговий та ін. Миколаїв : МДАУ, 2012. 453 с. URL: <https://surl.cc/idcvux> (дата звернення: 01.05.2026).

39. Технологія виробництва продукції свинарства : навч. посіб. / М. Г. Повод та ін. Київ : Науково-методичний центр ВФПО, 2021. 360 с. URL: <https://surl.li/ybkhnrr> (дата звернення: 01.05.2026).

40. Технологія виробництва продукції свинарства: посібник-практикум, частина I / М. Г. Повод, Т. В. Вербельчук, Р. Л. Сусол, О. Г. Михалко; за заг. ред. М. Г. Повода. Суми: Сумський національний аграрний університет, 2025. 234 с.

41. Якість продуктів забою молодняку свиней на відгодівлі за використання кормових добавок / Соболева С. В. та ін. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького. Серія: Сільськогосподарські науки.* 2024. URL: <https://surl.li/oqekpo> (дата звернення: 01.05.2026).

42. Яропуд В. М., Алієв Е. Б. Результати обстеження стану забезпечення мікроклімату в свинарнику із системою вентиляції від'ємного тиску. *Техніка, енергетика, транспорт АПК*. 2021. № 2(113). С. 168–177. DOI: <https://doi.org/10.37128/2520-6168-2021-2-17>.

43. Андрійчук Валентин. Технологія відгодівлі свиней: ефективність та екологічні аспекти. *Зелене сільське господарство як інструмент післявоєнного відновлення та сталого розвитку України на шляху до ЄС*: зб. матер. І Міжнар. наук.-практ. конф., 30 кв. 2026 р., Житомир : Поліський ун-т, 2025. С. 140–141.